

in executione.

7 Actio quod metus causa ut competat, requiritur, quod restituere debens sit in contumacia, ex eo quod iussus à iudice rem restituere, eam non restituit.

8 Actio quod metus causa ex prima parte, & secunda edicti quomodo competat.

9 Libellus in actione quod metus causa.

S. QUARTUS.

DE ACTIONE, QUAE IN QUADRUPLO, datur, & primo de actione quod metus causa.

Justinianus in §. Quadrupli, Instit. de Action. posuit exempla actionum, quae in quadruplum dantur, nempe actionis furti manifesti, de qua supra egimus; (a) item actionis quod metus causa, & actionis de calumniatoribus, & actionis, quae datur adversus executores litium extorquentes aliquid ultra sportulas debitas. Et de hac ultima actione tetigimus in §. praecedenti.

1. In praesenti tamen agendum erit de actione quod metus causa, quae personalis est in rem scripta à Praetore, competitque ei, qui per metum cadentem in constantem virum compulsus est ad alienandum, vel dandum aliquid, ad hoc ut sibi res restituatur: 2. & data contumacia, intra annum in quadruplum condemnatur, & post annum in simplum. (b) 3. Ex quibus constat, hanc actionem in quadruplum dari adversus eum, qui iudicis iussu rem ipsam auctori non restituit, eamque pecuniam restituentem evitare. (c)

4. Et ad hoc ut ista actio competat, requiruntur sequentia: 5. primò, quod actus gestus fuerit per metum cadentem in constantem virum vel mulierem, referendo singula singulis: (d) & quis dicatur iustus metus, declarant Jaso, (e) & D. Anton. de Padilla: (f) 6. Et an metus reverentialis patris, vel mariti dicatur iustus metus, & annullat actum, tradit Glossa, (g) quae resolvit, talem metum reverentialem

sufficientem esse ad annullandum actum, sed contraria sententia vera, & communis est, secundum Panormitanum, (h) Anton. Gomez, (i) & Covarruviam, (j) & plures alios, quos refert, & sequitur Joann. Gutierrez: (k) qui omnes praedictam glossam intelligunt procedere, quando minas praecesserint, & qui illas fecit, solitus esset ponere minas in executione.

7. Secundo requiritur, quod restituere debens fuerit in contumacia, ut puta, quia iussus à iudice rem restituere illam non restituit: (l) 8. nam ex 1. part. Edicti Praetoris quod metus causa datur remedium ad rescindendum actum metu gestum, & ad restituendam rem metu alienatam: (m) & ita ador prius ex illo remedio petere debet, actum metu gestum rescindi, & rem sibi restitui; & si intra tempus à iudice datum res non fuerit auctori restituta, tunc ex secunda parte Edicti Praetoris, scilicet, quod metus causa, datur intra annum actio in quadruplum, & post annum in simplum, (n) & utraque actio in libello intentari poterit modo sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE, quod metus causa.

Illustre Señor.

9. Fulano, vicino de tal Lugar, parezco ante Vmd. y me querello, y pongo demanda à Fulano, y contando el caso de ella, digo: que yo hice donacion al dicho adverso, fo de un caballo vayo, cabos negros, de edad de cinco años, que à su justa, y comun estimacion vale ducientos ducados, la qual donacion le hice contra mi voluntad por fuerza, y miedo justo, tal, que en qualquier varon constante pudiera caer, que el dicho adverso me hizo, para que le hiciese la dicha donacion, diciendo, que si no, la hacia, me mataria, y para ello puso mano à un puñal, è lo facò, y puso à mi pecho; y havendome así atemorizado, è

considerando que es hombre que suele, y acostumbra poner en execucion sus amenazas, le hice la donacion del dicho caballo, è se lo entreguè: por lo qual esta obligado è me bolver, y restituir el dicho caballo, que le donè; y aunque por mi ha sido requerido que me lo buelva, è restituya, no lo ha querido, ni quiere hacer sin pleyto: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la parte que balte, por su sentencia, que en tal caso lugar haya, pronuncie la dicha donacion ser ninguna, y dandola por tal, y por la mesma sentencia condemne al dicho adverso à que me de, buelva, y restituya dentro de un breve termino el dicho caballo, y en caso que dentro del dicho termino no me lo entregare, y restituyere, que me de y pague ochocientos ducados por la rebeldia, en que estuviere de no me lo bolver, y restituir dentro del termino, que por Vmd. le fuere señalado: y sobre que pido justitia, y costas, y el oficio de Vmd. imploro, y juro, &c.

EX §. QUINTO.

SUMMARIA.

- 1 Actio de calumniatoribus est personalis, & cui competat.
- 2 Actio de calumniatoribus intra annum in quadruplum, & post annum in simplum datur.
- 3 Calumniator non solum actione, de calumniatoribus, sed etiam conditione, ob turpem causam potest conveniri.
- 4 Libellus in actione de calumniatoribus.

S. QUINTUS.

DE ACTIONE CONTRA calumniatores.

1. Actio de calumniatoribus personalis est, concediturque adversus eum, qui pecuniam accipit, ut innocenti in iudicio per calumniam negotium faceret, vel non faceret: 2. & intra annum datur in quadruplum, & post annum in simplum: (a) 3. & nedum ista actio datur contra calumniatores, verum etiam condicio ob turpem causam: (b) quoniam adversus eum criminaliter poterit agi. (c) Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE de calumniatoribus.

Illustre Señor.

4. Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que es así, que el dicho adverso recibio ducientos ducados de Fulano, porque en un pleyto que traia conmigo, en el qual el dicho adverso era mi Procurador, dexasse de hacer lo que à mi derecho tocaba, que fueron tales y tales diligencias, y así por su culpa y causa yo fui condemnado, è se me siguiò de daño, è interese dos mil ducados, por lo qual el dicho adverso està obligado à me los dar, y pagar con el tres tanto conforme à derecho: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la parte que balte, del dicho adverso me haga entero cumplimiento de justitia, y por su sentencia, que en tal caso lugar haya, condene al dicho adverso à que me de, y pague el dicho daño, è interese, que estimo en los dichos dos mil ducados, con mas el tres tanto, y à ello le compela, y apremie por todo rigor, y remedio de derecho: sobre que pido justitia, y costas, y el oficio de Vmd. imploro, y juro, &c.

EX CAPITE SEXTO.

SUMMARIA.

- 1 Actiones quaedam sunt bonae fidei, quaedam stricti iuris.
- 2 Fides bona variis habet exceptiones.
- 3 Fides bona in quolibet contractu requiritur.
- 4 Bona fides pro bono & equo multoties usurpatur.
- 5 Iudex liberam habet potestatem iudicandi in actionibus bonae fidei, quod iustum & equum sibi visum fuerit.
- 6 Actiones stricti iuris quare sic appellatae fuerint, & num. 9.
- 7 Actiones bonae fidei quare sic appellentur.
- 8 Iudex non habet tam ampliam potestatem interpretandi, & iudicandi ex bono & equo in actionibus stricti iuris, sicut in bonae fidei actionibus.
- 9 Actio stricti iuris quare sic appellata sit.

(a) In cap. 4. §. de Actionibus perfectioribus pene, & rei simul in verbi. Et in primis supra dictis sic constituitur, &c.

(b) Ut probatur in dict. §. Quadrupli, juncto, §. Item actio, Instit. de Action. & in leg. si cum exceptione, §. 1. & §. Post annum, & in §. In hac actione in fin. & in §. Hac autem, ff. de eo, quod metus causa.

(c) Ut late explicat Jaf. in dict. §. Quadrupli à n. 47. & Mifing, à n. 1.

(d) Ut probatur in leg. Inter postulas, Cod. de Transact. & in cap. cum locum, de Spontal.

(e) In dict. §. Tripli, Alex.

(f) In dict. leg. Inter postulas, & text. in leg. 7. tit. 33. Part. 7. & leg. 7. tit. 12. lib. 3. Fori.

(g) In leg. 1. §. Quae overande, verb. Metu, ff. Quae, verum action. non datur.

(h) In cap. cum contingat in princ. & ibi Alciat. n. 1. & 2.

(i) 1. tom. Variar. cap. 14. num. 27. Georg. Natam in cap. Quamvis pactum, de Pact. lib. 6. & Bernard. Diaz in reg. 532.

(j) In 4. de Spons. 2. part. cap. 3. §. 6. n. 4.

(k) De Juramento confirmat. 1. part. cap. 1. n. 15.

(l) Ut probatur in dict. leg. si cum exceptione, §. 1. & §. In hac actione in fin. & in §. Hac autem.

(m) Ut probatur in leg. 1. ff. de eo, quod metus causa.

(n) Ut probat text. in dict. leg. si cum exceptione, §. 1. & in §. Post annum.

(a) Ut probatur in §. Quadrupli, junct. glof. verb. Deque ea, Instit. de Action. & in leg. 1. & 2. & in leg. In heredem, ff. de Calumniator.

(b) Juxta text. in dict. leg. In heredem, §. fin.

(c) Ut probat text. in leg. fin. Cod. de Calumniat. & late explicat Jaf. n. 79. & Mifing. n. 27. in dict. §. Quadrupli.

10 *Actiones stricti juris, & actiones bonae fidei multas inter se continent differentias.*

11 *Dolus dans causam contractui bonae fidei efficit cum nullum, & re integra, deceptus non tenetur adimplere talem contractum.*

12 *Contractus stricti juris, licet in eo dolus interveniat, non est nullus; datur tamen exceptio doli contra deceptorem, re integra, re vero non integra, actio doli.*

13 *Dolus, si non det causam contractui bonae fidei, sed solummodo incidat in contractum, non facit contractum nullum, sed damnum resarcietur per actionem ex illo contractu propter dolum.*

14 *Dolus si incidat in contractibus stricti juris, damnum non resarcitur per illum contractum, sed rescinditur per actionem, vel exceptionem de dolo.*

15 *Dolus dicitur dare causam contractui, quando unus ex contrahentibus dolosis suasionibus induxit alium ad secum contrahendum.*

16 *Dolus dicitur incidere in contractum, quando alias celebraturus contractum, inductus fuit dolo & machinatione, ut in ipso contractu deciperetur.*

17 *Actionum stricti juris, & bonae fidei divisio an procedat de jure Canonico.*

18 *Actiones bonae fidei sunt tantum decem & septem, & quae sint directa, quae vero directa, & contraria.*

19 *Indefinita oratio equipollet universali.*

20 *Actionis appellatione venit, tam directa, quam contraria.*

CAPUT SEXTUM.

DE ACTIONIBUS BONAE FIDEI.

1. **A**ctiones alias esse bonae fidei, & alias stricti juris dixit Justinianus in §. *Actionum*, Instit. de *Actione*. quo in loco enumerat eas, quae bonae fidei sunt, licet olim dubium esset de petitione haereditatis: & ibi non enumeratas stricti juris esse constat, secundum Glo-

(a) 2. in dict. §. *Actionum*, eadem commemorat. gloss. in cap. *Cum venerabilis*, verb. *Bona fidei*, Extra de *Exceptis*. & ibi explicat Panorm. à n. 14. Dec. n. 12. & Paris. à n. 29. Jul. n. 12. 17. & 50. & Gomez. à n. 2. in dict. §. *Actionum*. Alciat. in leg. *Bona fides*, ff. *Depositi*, Duaren. de *In litem jurand.* pag. 8. Lud. Carondas. lib. 3. *Verosimilium*, cap. 3. Covar. in reg. *Possessor.* 2. part. §. 6. à n. 4. de *Regul. jur.* in 6. & Cujac. lib. 8. *Observationum*, cap. 10. & Revardus de *Auctor. Prudentum*, cap. 3.

(b) Ut in leg. *Si cum fundum*, ff. de *Contrab. emptio.* & in leg. *Si mandator*, §. 1. ff. *Mandati*, & in leg. *Medicus*, ff. de *Verb. & sign. ord. cogn.*

(c) Ut in leg. *Bonam fidem*, Cod. de *Actione*.

(d) Ut in leg. *Bona fides*, ff. *Depositi*. & in leg. *Ex male-*

ficam: (a) 2. & pro perfecta hujus rei cognitione constituendum erit, quod bona fides varias habet acceptiones: interdu enim designat *purum illum*, & *sincera animam ab omni dolo, fraude, & calliditate separatum*: (b) 3. & in hoc significato bona fides in quolibet contractu exigitur: (c) 4. nonnunquam bona fides pro bono & aequo usurpatur: (d) 5. & in isto sensu actiones bonae fidei appellantur, in quibus Judex liberam potestatem habet iudicandi, quod sibi bonum, & aequum visum fuerit.

6. Olim enim Romae Praetores non iudicabant causas privatas, sed dabant Judices litigatoribus petentibus: & tunc Praetores in quibusdam causis dabant formulam iudicibus in ea verba, quibus contrahentes uti essent, & ita angustis, & strictis finibus iudicium potestatem includebant, ut fas non esset eis à praescripta formula recedere: ob idque actiones stricti juris appellatae fuerunt: 7. in aliis autem causis multo laxiore, & latiore potestatem Praetores tribuebant iudicibus, ut iudicarent, quod sibi ex bono, & aequo visum esset, ut colligitur ex Cicerone in *Topicis* ad Trebatium. Sunt ergo bonae fidei actiones remissioris & laxioris juris, ac ex aequitate pendentes; non quod ulla fit actio malae fidei, quoniam in omnibus negotiis bona fides desideratur, (e) sed ideo, quod Judex in cognitione potest habere rationem eorum rerum, quarum contrahentes non meminerit: (f) 8. at vero actiones stricti juris sunt, in quibus Judices non habent tam amplam interpretationem, & potestatem iudicandi ex bono & aequo, sed solummodo juxta verba contrahentium, (g) veluti in actione ex stipulatu: (h) 9. quam actionem ob hoc non bonae fidei, sed stricti juris Justinianus dixit. (i)

10. Rursus constituendum est, plures differentias esse inter actiones bonae fidei, & stricti juris: (j) 11. & prima differentia est, quod in contractibus bonae fidei dolus dans causam contractui efficit contractum nullum *ipso jure*, & re integra, deceptus non tenetur ad per-

fic. ff. de *Actione*, & oblig.

(e) Ut in dict. leg. *Bonam fidem*.

(f) Ut in leg. *Consenso* in fin. ff. de *Actione*, & obligat.

(g) Ut in leg. fin. Cod. de *Compens.* & in leg. *Quia san-*

tuendum, ff. de *Negot. gestis*.

(h) Juxta text. in leg. *Quidquid*, & in leg. *Si ita stipulatus*, §. *Crispogonus*, ff. de *Verb. oblig.*

(i) In leg. unic. §. *Sed et si non ignoramus*, Cod. de *Res. nec. action.* ita explicat Hotoman. *Mising.* n. 5. Corral. n. 4. in dict. §. *Actionum*, & Brion. in lib. 2. de *Verbor. verb. Bona fides*, & verb. *Equum*, & Covar. in reg. *Possessor.* 2. part. §. 6. n. 4. de *Reg. jur.* in 6.

(j) Quas gloss. 2. in dict. §. *Actionum*, colligit.

§. I. de Actione ex emptione.

perficiendum; re autem non integra, ut quia traditio, vel aliud secutum est, actio doli competit ad restituendam rem traditam, & ad rescindendum contractum, quatenus de facto processit: (k) 12. in contractibus vero stricti juris dolus dans causam contractui non efficit contractum nullum, imo valet; datur tamen exceptio doli adversus decipientem, re integra: & si deceptus tradiderit, vel peccerit, actio doli ei datur, ut notat Glossa: (l) 13. ceterum, si dolus non det causam contractui, sed solummodo incidat in contractum in contractibus bonae fidei non facit contractum nullum, imò valet; 14. resarcitur tamen damnum per actionem ex illo contractu propter dolum: (m) at vero in contractibus stricti juris, si dolus incidat, damnum non emendatur per illum contractum, sed rescinditur per actionem, vel exceptionem de dolo. (n)

15. Dicitur autem dolus dare causam contractui, quando unus dolosis suasionibus induxit alium ad secum contrahendum, ut puta, ad vendendum, ut illum deciperet, qui alias non fuisset venditurus, & dolo ejus fuit principaliter inductus ad vendendum, quia dixit, suum equum habere vitia latentia, quae ipse ignorabat; 16. dolus vero dicitur incidere in contractum, quando quis alias erat venditurus, & ego dolo, & machinatione demonstravi, quod pretium illius rei non valebat, nisi tantum, ut si valebat centum, & meis machinationibus ostendi, quod non valebat nisi quinquaginta, vel si vendidisti mihi vineam, vel hortum, & ante aquam traderes, excidisti vites, aut arbores.

17. Aliam differentiam ponit Glossa: (o) alias plures differentias enumerat, & explicat idem Benicafius, (p) & an divisio actionum in actiones bonae fidei, & stricti juris procedat de jure Canonico, late disputat: (q) & D. Franc.

(k) Juxta text. in leg. *Et eleganter* in princip. ff. de *Dolo malo*.

(l) In dict. leg. *Et eleganter*, & Bartol. in leg. *Si quis cum aliter*, ff. de *Verbor. oblig.*

(m) Ut in leg. *Si quis affirmaverit*, ff. de *Dol. mal.* & in leg. *Julianus*, §. *Si venditor*, ff. de *Actione empt.*

(n) Ut in dict. leg. *Et eleganter*, §. *Non solum*, & in dict. leg. *Si quis cum aliter*, ita resolvunt gloss. 2. dict. §. *Actionum*, Bart. Ang. Imol. & Cum. dict. leg. *Si quis cum aliter*, & communiter omnes ex Joan. Imol. cap. *Cum dilecti*, de *Empt. & vendit.* Jul. dict. §. *Actionum* à n. 25. late disputat Benicaf. ibi à n. 232.

(o) 2. dict. §. *Actionum*, ibi: *Unde non veniant usurae*, quam explicat *Mising.* ibi n. 16. & late Benicaf. à n. 309. Aliam differentiam ponit eadem gloss. ibi: *Item in actionibus stricti juris fructus non veniunt*, quam explicat *Mising.* ibi n. 17. & Benicaf. à n. 327. Aliam differentiam ponit dict. gloss. ibi: *Item non venit interesse*, quam explicat *Mising.* ibi n. 26. asserens, communi calculo hanc differentiam

à Sarmiento (r) resolvit, etiam de jure Canonico esse actiones stricti juris: idem cum aliis resolvit Covarruvias: (s) expendens ad hoc text. in cap. *Cum venerabilis*, de *Exceptis*. Et an sint aliae plures actiones bonae fidei, quam quae in dict. §. *Actionum*, enumerantur, resolvit idem Benicafius, (t) 18. qui resolvit, quod sunt tantum decem & septem, (u) & omnes sunt directae, exceptis sex, quae sunt directae, & contrariae, ut sunt actiones mandati, commodati, depositi, pignorat, tutela, negotiorum gestorum: & licet istae contrariae ibi non expriman- tur, nihilominus bonae fidei sunt, & censentur ibi enumeratae, cum text. ille simpliciter mentionem faciat de actione mandati, depositi, commodati, pignoratitiae, tutela, & negotiorum gestorum: & sic intelligi debet, tam de directis, quam de contrariis, 19. quia est ratio indefinita, & equipollet universali, (x) 20. cum appellatione actionis veniat, tam directa, quam contraria: (y) visis itaque differentis inter actiones bonae fidei, & stricti juris, veniendum est ad explicationem eorum, quae bonae fidei sunt.

EX §. PRIMO.

SUMMARIA.

1. **A**ctio ex empto de jure civili inventa est, & cui, & adversus quem competat.

2. Actio ex empto tres alias actiones in se continet, actionem de evizione, actionem redhibitoriam, & quanto minoris, & actionem praescriptis verbis.

3. Actione redhibitoria, & quanto minoris ad quid agatur.

4. Actio ex empto, ut competat, quae requirantur.

Emp-

reprehendi, prosequitur late Benicaf. à n. 338. Aliam differentiam ponit eadem gloss. ibi: *Item bona fidei*, quam explicat *Mising.* à n. 18. & Benicaf. à n. 365. Ultimam differentiam tangit predicta gloss. ibi: *Item ex hoc §.* quam explicat Benicaf. ibi à n. 388. Aliam differentiam constituit *Dinus* ibi, *Mising.* n. 20. & Benicaf. à n. 390. Aliam differentiam ponunt *Joan. Faber.* Ang. *Jaf.* & *Mising.* ibi à n. 21. & Benicaf. à n. 405. Alia differentia enumeratur à Benicaf. ibi à n. 424. & explicat *Misinger.* n. 25. ponit etiam aliam Ang. ibi, & explicat Benicaf. à n. 430.

(p) Ibi à n. 436.

(q) In dict. §. *Actionum* à n. 184.

(r) Lib. 3. *Selectarum*, cap. 3. à n. 1.

(s) In dict. reg. *Possessor.* 2. part. §. 6. n. 5.

(t) An. 151.

(u) Ut gloss. 2. ibi enumerat.

(x) Ut in leg. *Si pluribus*, ff. de *Legat.* 2.

(y) Ut leg. 2. ff. de *Neg. gest.*

5 Emptionis contractus solo consensu perficitur.

6 Emptionis contractus requirit pretium ex parte emptoris in pecunia numerata consistens, & ex parte venditoris rem.

7 Pretium in emptione, sufficit, quod referatur ad aliquid, quod certificari possit.

8 Dominium transfertur in emptorem ex re empti sibi tradita.

9 Emptori, cui res empti est tradita, competit rei vindicatio.

10 Emptio si ita fuerit celebrata, ut scriptura fieri debeat, ante scripturam perfectam poterunt partes poenitere, & a contractu resilire.

11 Arrha conventa in contractu emptionis, si ab uno ex contrahentibus perdantur, aut ab alio multiplicata alteri reddantur, poterit dissentiens a contractu discedere.

12 Arrha si dantur nomine pretii, non est locus poenitentiae in contractu emptionis.

13 Actio ex empto locus non est ante pretium solutum, vel venditori oblatum.

14 Iudex, cui consiterit, pretium venditori non fuisse solutum, poterit emptorem compellere ex officio ad pretii solutionem, antequam res sibi tradatur.

15 Dominium pretii soluti, requiritur, quod sit translatum in venditorem, ut venditio & emptio celebrata dicatur, ita ut ab ea resiliri non possit.

16 Libellus in actione ex empto.

§. PRIMUS.

DE ACTIONE EX EMPTO.

1. Actio ex empto ex Jure Civili inventa est, (a) daturque ei, qui praesens, vel absens, puta, per nuntium, vel epistolam rem emit adversus venditorem, ut rem venditam tradat: (b) 2. & ista sub se comprehendit tres alias actiones, scilicet, actionem de evizione, qua emptor agit contra venditorem,

(a) Ut in leg. Proinde in princ. ff. de Edil. edict.

(b) Juxta text. in leg. 1. ff. de Contrab. empt.

(c) Ut in leg. Ex empto §. Redhibitoria, ff. de Action. empt.

(d) Ut probatur in leg. 1. & toto tit. ff. de Edil. edict.

& in leg. Sciendum §. Tempus, ff. cod. tit. & in leg. 2. Cod. eod. tit. & in leg. 64. & 65. tit. 5. Part. 5.

(e) 2. tom. Variar. cap. 2. n. 48.

(f) Ut probatur in princ. Instit. de Empt. & vendit. & in leg. consensu, ff. de Action. & obligat. & in leg. 10. tit. 5. Part. 5.

(g) Juxta text. in §. Pretium, & in §. Item pretium, Instit. de Empt. & vendit. & in leg. 9. tit. 5. Part. 5. & tradit Anton. Gomez 2. tom. Variar. cap. 2. n. 1.

(h) Ut probat text. in leg. Haec venditio, §. Huiusmodi, ff. de Contrab. empt. & in leg. Si quis fundum, ff. cod. tit. & in leg. Si pater, §. fin. ff. de Pauc. dotal. & tenent Bartol.

(i) Ut in leg. Traditionibus, Cod. de Paucis, & in §. Per traditionem, Instit. de Rerum divos. & in leg. 46. & 47. tit. 28. Part. 3.

(j) Secundum glossam fin. in leg. Si cum fundum, vers. fin. ff. de Contrab. empt. & gloss. in Auth. Sacramenta puerum, Cod. Si advers. vendit. & facit lex Julianus, §. Ex vendit. ff. de Action. empt.

(k) Ut probatur in princ. Instit. de Empt. & vendit. & ibi gloss. verb. Scriptura, & in leg. Contractus, Cod. de Fide instrum. & in leg. 6. tit. 5. Part. 5.

(l) Ut in dict. princ. de Empt. & vendit. & in dict. leg. Contractus, & in leg. 7. tit. 5. Part. 5.

(m) Secundum gloss. in dict. princ. verb. Compellitur, Sallust. & DD. in d. leg. Contractus.

(n) Ut in leg. Forma, ff. de Consensu.

(o) Juxta text. in leg. Julianus, §. Offerri, ff. de Action. empt.

(p) Ut cum aliis resolvit Jass. in §. Actionum, dum 124. Instit. de Action.

(q) Ut probatur in leg. Si pater in fin. junct. gloss. Cod. de Action. empt. & tradit Jass. ubi supr. n. 127.

si res vendita sibi evincatur, quia venditoris non erat, & actionem redhibitoriam, & quanto minoris: 3. redhibitoria enim emptor agit infra sex menses ad rescindendum contractum, si res vendita habuerit vitium latens, (c) & quanto minoris agit emptor infra annum ad pretii diminutionem: (d) & de hac actione redhibitoria, & quanto minoris, ultra DD. in praedictis locis agit Ant. Gomez: (e) ex cujus resolutione colliguntur requisita ad praedictam actionem. Comprehendit etiam sub se actio ex empto aliam & tertiam actionem, scilicet, praescriptis verbis, qua emptor agit adversus venditorem, si pacta adjecta emptioni non servaverit, de qua infra agendum erit.

4. Et ad hoc quod actio ex empto emptori competat, requiruntur sequentia: primo, quod contractus emptionis sit perfectus: 5. perficitur enim solo consensu: (f) 6. in quo contractu duo requiruntur, nempe, ex parte emptoris pretium certum in pecunia numerata consistens, & ex parte venditoris res: (g) 7. sufficit tamen, quod pretium referatur ad aliquid, quod certificari possit, veluti si quis dicat, se vendere rem, quanti ipse emit, vel quanti in tali arca, vel loco sit. (h)

8. Secundo requiritur, quod res vendita non sit tradita emptori vere, vel sicte: quia si tradita esset, dominium ejus in emptorem translatum esset: (i) 9. & tunc competeret emptori rei vindicatio. (j)

10. Tertio requiritur, quod quando inter partes fuit conventum, quod in contractu emptionis scriptura interveniret, quod scriptura perfecta sit; alioquin ante ejus perfectionem partes poenitere, & resilire a contractu possent: (k) 11. pari modo poenitentiae locus esset, quando arrha in contractu intervenirent, si, qui eas dedit, perdere vellet, vel qui accepit, duplicatas restitueret: (l) unde optima cautela erit, quod ad hoc ut non sit locus poenitentiae, quod arrha dentur nomine pretii. (m)

12. Quarto requiritur, quod emptor in libello

& communiter DD. ibi, & convenit, lex 10. tit. 5. Part. 5.

(i) Ut in leg. Traditionibus, Cod. de Paucis, & in §. Per traditionem, Instit. de Rerum divos. & in leg. 46. & 47. tit. 28. Part. 3.

(j) Secundum glossam fin. in leg. Si cum fundum, vers. fin. ff. de Contrab. empt. & gloss. in Auth. Sacramenta puerum, Cod. Si advers. vendit. & facit lex Julianus, §. Ex vendit. ff. de Action. empt.

(k) Ut probatur in princ. Instit. de Empt. & vendit. & ibi gloss. verb. Scriptura, & in leg. Contractus, Cod. de Fide instrum. & in leg. 6. tit. 5. Part. 5.

(l) Ut in dict. princ. de Empt. & vendit. & in dict. leg. Contractus, & in leg. 7. tit. 5. Part. 5.

(m) Secundum gloss. in dict. princ. verb. Compellitur, Sallust. & DD. in d. leg. Contractus.

lo narret, qualiter res sibi fuit vendita, & quo pretio, rem per consinia, vel aliter declarando, (n) 13. dicenque, pretium a se integraliter fuisse solutum, vel oblatum: antea enim locus huic actioni non esset: (o) oportebit tamen venditorem exceptionem pretii non soluti opponere; alioquin emptor obtinebit: (p) 14. Iudex tamen, si sibi consiterit pretium non fuisse solutum, ex officio poterit condemnare emptorem ad solutionem pretii, antea quam res vendita sibi tradatur. (q)

15. Ultimo requiritur, quod emptor transulerit in venditorem dominium pretii soluti; alias, si pecuniam alienam solverit, & venditor eam nondum consumpserit, ad rem venditam tradendam non tenebitur venditor. (r) Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE EX EMPTO.

Illustre Señor.

16. Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que así es, que yo compré por el mes de Mayo proximo pasado de este presente año del dicho año de esta casa, que son en esta Ciudad a tal parte, que han por lindero de una parte casas de Fulano, & por otra parte de Fulano, y por delante calle pública, las cuales él me vendió, & yo de él compré por precio de mil ducados, los cuales le he dado y pagado, y él de mí tiene recibidos; y agora no me ha querido, ni quiere entregarme las dichas casas, y los títulos de ellas, aunque à ello es obligado, y por mí muchas veces ha sido requerido: por que pido à Vmd. que habida mi relación por verdadera, en la parte que baste, y otro mas, & mejor pedimento, siendo necesario, aquí por expreso, por su sentencia del sobredicho, dicho me haga justicia, y le condene à que me dé, y entregue las dichas casas con los alquileres, que han rentado y podido rentar, desde el día que se celebró la dicha venta, y los que rentaren hasta la real entrega, que estimo en tantos mil maravedís en cada un año, con mas los daños, & intereses, que de nó me las haver entrego. Tom. III.

(n) Ut in leg. Forma, ff. de Consensu.

(o) Juxta text. in leg. Julianus, §. Offerri, ff. de Action. empt.

(p) Ut cum aliis resolvit Jass. in §. Actionum, dum 124. Instit. de Action.

(q) Ut probatur in leg. Si pater in fin. junct. gloss. Cod. de Action. empt. & tradit Jass. ubi supr. n. 127.

(r) Ut in leg. cum servus, ff. Mandat. & in leg. Cum fundus, §. Servum, ff. Si certum petatur.

(s) Ut probatur in §. Pretium, Instit. de Empt. & vendit. & in leg. 9. tit. 5. Part. 5.

(t) Juxta text. in leg. Julianus, §. Ex venditio, ff. de Action. empt.

(u) Ut in dict. leg. Julianus, §. Offerri.

gado se me han seguido, que estimo en tantos mil maravedís, salvo en todo la judicial, tasación de Vmd. y à ello le compela, y apremie por todo rigor de derecho: sobre, que pido justicia, &c.

EX §. SECUNDO.

SUMMARI A.

1 Actio ex vendito cui, & ad quid competat.

2 Usura pretii veniunt in actione ex vendito post traditionem rei venditae.

3 Actio ex vendito ut competat, qua requirantur.

4 Venditor non tenetur ad translationem domini, sed solum ad nudam traditionem.

5 Venditor habens facultatem rem tradendi, tenetur praesice eam tradere, alioquin liberatur praestando interesse.

6 Venditor tenetur rem venditam tradere, cum fructibus stantibus tempore contractus celebrati.

7 Fructus pendentes pars fundi dicuntur.

8 Venditor, si vendita res locata sit, sufficit, quod actionem emptori cedat.

9 Venditor tenetur tradere emptori vacuum possessionem rei venditae.

10 Venditor celans servitutem, quam res vendita debet, tenetur actione quanto minoris, & de jure Regio poterit contractus rescindi.

11 Libellus in actione ex vendito.

§. SECUNDUS.

DE ACTIONE EX VENDITO.

1. Actio ex vendito conceditur venditori ad consequenda ea, quae ei praestare debet emptor: in qua actione venit pretium, quanti res vendita est: (a) 2. item veniunt usurae pretii post diem traditionis. (b)

3. Et ad hoc ut hac actio venditori competat, requiruntur sequentia: primo, quod venditor in libello narret, se talem rem vendidisse pro tali pretio, & eam tradidisse, vel separatum fuisse tradere: (c) 4. non tamen venditor tenetur ad translationem domini rei venditae, sed solummodo ad nudam traditionem. Ooo nem:

(a) Ut in leg. cum servus, ff. Mandat. & in leg. Cum fundus, §. Servum, ff. Si certum petatur.

(b) Ut probatur in §. Pretium, Instit. de Empt. & vendit. & in leg. 9. tit. 5. Part. 5.

(c) Juxta text. in leg. Julianus, §. Ex venditio, ff. de Action. empt.

(d) Ut in dict. leg. Julianus, §. Offerri.

nem: (d) 5. & si venditor habet facultatem rem tradendi, tenetur eam præcise tradere; alioquin liberatur, præstando interese. (e)

6. Secundo requiritur, quod venditor rem venditam tradiderit cum fructibus stantibus tempore contractus celebrati; (f) 7. quia fructus pendentes pars fundi dicuntur: (g) 8. & si fundus locatus fuerit, sufficit, quod venditor actionem emptori cedat: (h) 9. tertio requiritur, quod venditor tradiderit emptori vacuum possessionem rei venditæ: (i) 10. & quod non celaverit servitutem, quam res vendita debet, alias emptor agere poterit actione quanto minoris: (j) & de Jure Regio agere poterit ad rescissionem contractus, ut in leg. 63. tit. 5. Parr. 5. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE EX VENDITO.

Ilustre Señor.

11. „ Fulano, pazezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que yo vendi al dicho adverfo ducentos carneros añeros, à precio cada uno de à dos ducados, fiados à pagar para el dia de Navidad proximo pasado, fin del año de ochenta y uno, los quales le entregué luego, y el de mi recibio, y se ha aprovechado de ellos, gozando la lana, y haciendo lo que por bien ha tenido; y aunque el plazo de la paga es pasado, muchos dias há, y ha sido por mi querer, me pague el precio de los dichos carneros, no lo ha querido, ni quiere hacer sin pleyto: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, por fu sentencia, que lugar haya, del dicho adverfo me haga justicia, condenandole à que me de, y pague los matavedis, que se montan en los dichos ducentos carneros, à dos ducados cada uno, con mas los interese, daños, y menoscabos, que se me han recreado, en no me haver pagado al plazo, que era obligado, los quales protesto liquidar en la profecucion de esta causa: sobre que pido justicia, y costas, y el

(d) Ut in leg. Ex empto. in princip. ff. de Action. empt. ubi glos. verb. Facere cogitur, rationem differentia assignat inter emptorem, & venditorem, & sequitur ibi Bart. & Jaf. in leg. Rem traditam, ff. de Verbi. oblig.
(e) Secundum gloss. in §. Pretium, verb. Tradatur, Inf. de Empt. & vendit. quam reputat singularem Ang. in §. Actionum, Inf. de Action. & magis communiter receptam esse, testatur Jaff. ibi n. 137. & Ant. Burgenfis in Rubric. de Empt. & vendit. n. 3. improbatam gloss. leg. 1. in princip. verb. Agitur, ff. de Action. empt.
(f) Ut in dict. leg. Julianus, §. Si fructibus, & in leg.

(g) Ut in dict. leg. Julianus, §. Si fructibus, & in leg.

„ officio de Vmd. imploro, y juro en forma „ de derecho, &c.

EX §. TERTIO.

SUMMARI.

1. **A**ctiones locati & conducti de jure civili sunt, & directæ, & bonæ fidei.
2. Actio utilis competit, quando ille, qui ab alio conduxit, rem alteri locat.
3. Locator quis dicatur.
4. Conductor quis dicatur.
5. Locator tenetur ad tradendam rem conductori, & ad præstandam patientiam usus, & fruitionis in re locata per tempus conventum.
6. Conductor tenetur ad solutionem pensionis debito, & consueto, vel convento tempore, & ad restituendam rem, finito tempore locationis.
7. Locationis & conductio non dicitur contractus, quando pensio solvenda non consistit in pecunia numerata, sed contractus nominatus, ex quo actione præscriptis verbis agatur.
8. Actio locati cui, & adversus quem, & ad quid competat.
9. Actio locati datur locatori, pro restituenda sibi possessione rei locatæ, finito tempore locationis.
10. Locator, finito tempore locationis, libere poterit conductorem expellere, & rem alteri locare.
11. Scholares in re conducta aliis pro eodem pretio præferuntur.
12. Locatori actio locati non competit ante tempus finitum locationis, nisi in quatuor casibus.
13. Actio locati ut competat, quæ requirantur.
14. Libellus non est necessarius, quando agitur pro pensione à conductore solvenda, quia judicis, captis pignoriibus, procedunt contra conductorem.
15. Actio conducti cui, & adversus quem, & ad quid detur.
16. Locationis contractus dissolvitur, si res locata absque culpa locatoris perempta fuerit.

Fructus, Cod. de Action. empt. & in leg. 11. tit. 15. Parr. 5.
(g) Ut probatur in leg. Fructus, ff. de Rei vendit. & resolvit Jaff. in dict. §. Actionum, n. 140. Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 2. n. 11. & Covar. lib. 1. Variar. cap. 15. à n. 1.
(h) Ut in dict. leg. Julianus, §. Si fructibus, & ibi gloss. verb. Cedere, & notat Covarr. in dict. cap. 15. n. 5.
(i) Ut in dict. leg. 2. §. 1. ff. de Action. empt. & notat Jaff. in dict. §. Actionum, n. 141.
(j) Ut in leg. 1. §. 1. ff. de Action. empt.

(k) Ut in leg. 1. §. 1. ff. de Action. empt.

(l) Ut in leg. 1. §. 1. ff. de Action. empt.

17. **L**ocator, si res locata absque ejus culpa, & dolo evicta fuerit, præstare interese tenetur, tradendo rem aquè idoneam conductori.

18. **L**ocator non tenetur ad interese, nec conductor ad pensionem, quando propter justum naturæ, vel tertii impedimentum res locata tradita non potest.

19. **C**onductor recedens à domo conducta propter pestem, non tenetur ad pensionem.

20. **C**onductor recedens à domo conducta propter justum metum illusionum, & nocturnorum tumultuum, pensionem solvere non tenetur.

21. **I**nfirmus famulus non potest petere mercedem, pro tempore quo fuit egrotus.

22. **L**ibellus in actione locati.

23. **L**ibellus in actione conducti.

§. TERTIUS.

DE ACTIONIBUS LOCATI, & conducti.

1. **A**ctiones locati & conducti de Jure Civili sunt, tum propter similitudinem, quam habent cum actionibus empti & vendi, (a) tum etiam, quia ita Ulpianus inquit in leg. 1. §. 1. ff. de Superfic. & utraque directæ est, & bonæ fidei: (b) 2. aliquando vero utraque utilis est, veluti quando quis rem, quam ab uno conduxit, alteri locat, quod facere potest, nisi aliud convenerit: (c)

3. Pro quarum cognitione constituendum est, quod locator dicitur ille, qui dominus rei est, vel habet aliquod jus in re, propter quod illam locare potest; 4. conductor vero dicitur ille, qui accepit rem conductam à domino, vel ab habente jus locandi: 5. & locator tenetur ad tradendam rem, & ad præstandam patientiam usus, & fruitionis in re locata per tempus conventum; 6. conductor vero tenetur ad solutionem pensionis debito, & consueto tempore, & ad restituendam rem, finito tempore locationis. (d) 7. Rursus constituit, quod in contractu locationis pensio solvenda consistere debet in pecunia numerata; alias, si consular

Tom. III.

(a) Ut in leg. 1. ff. Locati, & in princip. Inf. de Locat. & conducti. & in leg. 1. tit. 8. Parr. 5.
(b) Ut probat text. juncta gloss. 2. in §. Actionum, Inf. de Action.
(c) Ut in leg. Nemo, Cod. de Locat. & conducti. & in leg. Si sibi, II. & in leg. Si cui locaverit, ff. Locati, & notat Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 3. n. 11.

(d) Juxta text. in leg. Ex conducto in princip. ff. Locati, & in leg. Conductores, Cod. de Locato.
(e) Ut probatur in leg. 1. §. Si quis servus, ff. Depositi, & in leg. Si neri, Cod. de Locato, & in §. 1. Inf. de Locat. & conducti. & notat gloss. in leg. Licet, Cod. de Locat. & Bartol. in leg. Si merces, ff. Vis major. ff. Locat.
(f) Ut probatur in leg. Adem, Cod. de Locat. & in leg.

(g) Ut in leg. 1. ff. Locati, & in leg. Pomponius, I. ff. in quib. casib. tacit. pig. vel hypot. contr. ab.
(h) Ut in leg. Videamus, §. Qui vim, ff. Locat. & in leg. Si quis conductio, & in leg. Conductores, Cod. de Locat.
(i) Ut in leg. Ne cui licet, Cod. de Locat. & in leg. 18. tit. 8. Parr. 5. & notat Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 3. n. 11.
(j) Juxta text. in cap. 1. & ibi gloss. & communiter DD. Extra de Locat. & in leg. fin. tit. fin. Parr. 2.
(k) Et notat Anton. Gom. in dict. cap. 3. n. 6. & Covar. lib. 2. Variar. cap. 15. n. 4.
(l) In cap. 2. in §. de Action. Serviana, hypothecar. &c.
(m) Juxta text. in leg. Ex conducto, ff. Locat.

in alio genere, ut puta in certa parte frumenti, olei, vini, vel simili, tunc non est propria contractus locationis & conductio, sed inominatus, & agetur actione præscriptis verbis: alsimilatur tamen contractui locationis. (e)

8. His sic constitutis, dicendum est, quod actio locati competit locatori, qui prædium urbanum, vel rusticum, rem mobilem, operamve suam locavit adversus conductorem, pro re locata deteriori facta, aut pro mercede, vel pensione solvenda: (f) 9. daturque etiam locatori, pro restituenda sibi possessione rei locatæ, finito tempore locationis: (g) 10. & tunc locator libere poterit per hanc actionem conductorem expellere, & rem alteri locare: (h) 11. quod in Scholaribus conductoribus cessat, qui in re conducta aliis pro eodem pretio præferuntur: (i) 12. quo fit, ante tempus locationis finitum hanc actionem locatori non competere, nisi in quatuor casibus, quorum meminit text. in leg. Adem, Cod. de Locat. & in cap. Propter, §. 1. Extra, de Locato, & in leg. 6. tit. 8. Parr. 5. (j)

13. Ex quibus constat, quod ad hoc ut actio locati competat, requiritur: primo, quod pensio, vel merces constituta sit in pecunia numerata, ut supra diximus: secundo requiritur, quod tempus locationis finitum sit, præterquam in prædictis quatuor casibus dict. leg. Adem. 14. Et est advertendum, quod quando locator pro pensione sibi solvenda agit, libellus necessarius non est, quia Judices procedunt, captis pignoriibus, ut supra resolvimus: (k) quando vero agit pro damnis, vel re sibi restituenda, libellus erit concipiendus forma paulò inferius præscripta.

15. Actio vero conducti datur conductori adversus locatorem, ad hoc ut res sibi conducta tradatur, & ut sibi liceat uti, vel frui re conducta, vel ut locator præstet illi, quod in contractu locationis convenit: (l) tenetur enim præcise locator ad rem tradendam conductori, si facultatem tradendi habuerit: 16. cæterum, si res perempta casu fortuito absque culpa lo-

Ooo 2 ca

(a) Ut in leg. 1. ff. Locati, & in leg. Pomponius, I. ff. in quib. casib. tacit. pig. vel hypot. contr. ab.
(b) Ut in leg. Videamus, §. Qui vim, ff. Locat. & in leg. Si quis conductio, & in leg. Conductores, Cod. de Locat.
(c) Ut in leg. Ne cui licet, Cod. de Locat. & in leg. 18. tit. 8. Parr. 5. & notat Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 3. n. 11.
(d) Juxta text. in cap. 1. & ibi gloss. & communiter DD. Extra de Locat. & in leg. fin. tit. fin. Parr. 2.
(e) Et notat Anton. Gom. in dict. cap. 3. n. 6. & Covar. lib. 2. Variar. cap. 15. n. 4.
(f) In cap. 2. in §. de Action. Serviana, hypothecar. &c.
(g) Juxta text. in leg. Ex conducto, ff. Locat.

(h) Ut in leg. 1. ff. Locati, & in leg. Pomponius, I. ff. in quib. casib. tacit. pig. vel hypot. contr. ab.
(i) Ut in leg. Videamus, §. Qui vim, ff. Locat. & in leg. Si quis conductio, & in leg. Conductores, Cod. de Locat.
(j) Ut in leg. Ne cui licet, Cod. de Locat. & in leg. 18. tit. 8. Parr. 5. & notat Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 3. n. 11.
(k) Juxta text. in cap. 1. & ibi gloss. & communiter DD. Extra de Locat. & in leg. fin. tit. fin. Parr. 2.
(l) Et notat Anton. Gom. in dict. cap. 3. n. 6. & Covar. lib. 2. Variar. cap. 15. n. 4.
(m) In cap. 2. in §. de Action. Serviana, hypothecar. &c.
(n) Juxta text. in leg. Ex conducto, ff. Locat.

(o) Ut in leg. 1. ff. Locati, & in leg. Pomponius, I. ff. in quib. casib. tacit. pig. vel hypot. contr. ab.
(p) Ut in leg. Videamus, §. Qui vim, ff. Locat. & in leg. Si quis conductio, & in leg. Conductores, Cod. de Locat.
(q) Ut in leg. Ne cui licet, Cod. de Locat. & in leg. 18. tit. 8. Parr. 5. & notat Anton. Gom. 2. tom. Variar. cap. 3. n. 11.
(r) Juxta text. in cap. 1. & ibi gloss. & communiter DD. Extra de Locat. & in leg. fin. tit. fin. Parr. 2.
(s) Et notat Anton. Gom. in dict. cap. 3. n. 6. & Covar. lib. 2. Variar. cap. 15. n. 4.
(t) In cap. 2. in §. de Action. Serviana, hypothecar. &c.
(u) Juxta text. in leg. Ex conducto, ff. Locat.

catoris fuerit, contractus ab utraque parte dissolvitur. (m)

17. Si vero res evicta fuerit absque dolo, & culpa locatoris, prestare interesse tenebitur locator, tradendo rem aequè idoneam conductori; (n) 18. sed si res tradita non fuit, non tamen culpa, & dolo locatoris, sed ex alia iusta causa, vel impedimento tertii, aut naturæ, vel fuit tradita, tamen ea uti non potuit conductor propter impedimentum tertii, vel naturæ, tunc locator non tenebitur ad interesse, nec conductor ad pensionem. (o)

19. Quo fit, quod si conductor à domo recesserit propter pestem, vel aerem corruptum, non tenebitur pensionem solvere, secundum Panormitanum: (p) 20. idem etiam observandum erit, quando conductor à domo recesserit propter iustum metum, ex eo quod ostentis evidentialissimis, tetricis imaginibus, assiduisque umbrarum illusionibus, & nocturnis tumultibus vexaretur, secundum Ripam; (q) & ita in Granatensi Prætorio fuisse iudicatum, refert Covarruvias. (r) 21. Fit etiam, famulum infirmum petere non posse mercedem pro tempore, quo fuit infirmus, secundum Bartolum. (s) Et libellus in hac actione erit concipiendus forma infra præscripta.

LIBELLUS IN ACTIONE LOCATI.

Ilustre Señor.

22. „ Fulano, parezco ante Vmd. y pongo
„ go demanda à Fulano, y digo: que es así,
„ que yo alquile unas casas mias en esta Ciudad
„ dad à tal calle, que han por linderos tales,
„ por precio en cada un año de cien ducados,
„ y se las arrendè por tiempo, y espacio
„ de tres años, los quales son ya passados,
„ y havien do selas deshauciado por el tiempo
„ acostumbra do, que en esta Ciudad se
„ suelen deshauciar las casas, diciendole,
„ que no queria las hubiese por mas tiempo,
„ sino que me las dexasse libres, y descem-
„ bargadas, y siendo à ello obligado, no lo
„ ha querido hacer, ni salirse de ellas: por
„ que pido à Vmd. que habida mi relacion

„ por verdadera, en quanto baste, del dicho
„ adverfo me haga justicia, y por su senten-
„ cia le condene, à que me buelva, entré-
„ gue, y restituya, y dexè libres, y descem-
„ bargadas las dichas mis casas, tales, y tan
„ buenas, como estaban al tiempo que yo
„ se las di, y el entrò à vivir, y à que me
„ pague los daños, interèsses, y menoscabos
„ que se me han seguido, por no me haver de-
„ xado las dichas casas en tiempo debido,
„ que effimo en quarenta mil maravedis, con
„ lo que de aqui adelante corriere al dicho
„ respecto, hasta que cumpla lo susodicho: fo-
„ bre que pido justia, &c.

LIBELLUS IN ACTIONE CONDUCTI.

Ilustre Señor.

23. „ Fulano, parezco ante Vmd. y pongo
„ demanda à Fulano, y digo: que es así, que
„ el dicho adverfo se concertò conmigo, y me
„ arrendò una dehesa fuya, que tiene en tal
„ parte, de que son linderos tales, la qual
„ me arrendò à pasto, y labor por precio de
„ cien mil maravedis en cada un año, por
„ espacio de tres años; y es así, que llegado
„ el tiempo, en que me havia de entregar la
„ dicha dehesa, y dexarmela libre, y descem-
„ bargada, para que yo la pudiese labrar,
„ y passar con mis ganados, y estando à ello
„ obligado, no lo ha querido hacer, antes la
„ come con sus ganados, y la tiene ocupada,
„ de fuerte, que yo no puedo aprovechar
„ me de ella: por que pido à Vmd. que ha-
„ bida mi relacion por verdadera, en quanto
„ baste, del dicho adverfo me haga justia,
„ y le condene à que me de, y entrégue la
„ dicha dehesa, y me la dexè libre, para que
„ yo la pueda labrar, y passar por el tiempo
„ del dicho arrendamiento, y no la dexan-
„ do libre, le condene en los daños, interèsses,
„ y menoscabos, que se me han seguido,
„ y si quieren en todo el tiempo, que no me
„ dexare desembargada la dicha dehesa, que
„ effimo en tantos mil maravedis, salvo la
„ judicial tasfacion de Vmd. sobre que pido
„ justia,

(m) Ut in leg. Item queritur, §. Exercitu, & in leg. Habitatores, §. fin. ff. Locat.

(n) Ut probatur in leg. Si quis domum, & ibi gloss. & DD. ff. Locat.

(o) Ut probatur in leg. Fictus, & in leg. Si uno, §. Item cum quidam, & in leg. Habitatores, §. ult. & in leg. Si merces, verb. Vicino, & in leg. Item queritur, §. Exercitu, ff. Locat. & in leg. 2. tit. 8. Part. 5.

(p) In cap. Propter sterilitatem, n. 8. de Locat. Fulgos. in leg. Cum in plures, ff. Locat. & eleganter Covar. in Pract.

Quest. cap. 30. n. 3.

(q) In tit. de Pest. 2. part. n. 17. per text. in dict. leg. Habitatores, §. fin.

(r) Lib. 4. Variar. cap. 6.

(s) In leg. Si uno, §. Item cum quidam, ff. Locat. & Jass. in leg. Diem sancto, ff. de Offic. Assess. & alios communiter ex Panorm. in cap. 1. n. 9. de Cler. egrot. tamen oppositam sententiam tenuerit gloss. in leg. Abvrbium, §. de illo, ff. de Vstruict.

„ justia, &c.

EX §. QUARTO.

SUMMARI.

1 Actio negotiorum gestorum est bona fidei.

2 Negotium alienum geri quatuor modis dicitur.

3 Actio negotiorum gestorum est duplex, directa, & contraria.

4 Actio negotiorum gestorum directa adversus quem, & ad quid competat.

5 Actio negotiorum gestorum directa potest intentari, statim cepta administratione, antequam finiatur.

6 Actio negotiorum gestorum, non solum domino, sed etiam cuilibet, cuius interest, competit.

7 Actio negotiorum gestorum directa ut competat, requiritur absentia, vel ignorantia ejus, cuius negotia gesta sunt.

8 Mandatum inducitur ex presentia, & taciturnitate domini.

9 Actio negotiorum gestorum cessat, quando mandatum intervenit.

10 Actio negotiorum gestorum directa agens, quid concludere debeat in libello.

11 Negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, & levi, & levissima, quando alius diligenter vellet administrationem suscipere.

12 Negotiorum gestor excusat à levi, & levissima culpa sinceritas affectionis, & immunitas rei necessitatis.

13 Actio negotiorum gestorum contraria cui, & adversus quem, & ad quid detur.

14 Negotium à principio utiliter gestum esse sufficit, licet prospere eventus non fuerit secutus.

15 Actio negotiorum gestorum contraria datur etiam adversus furiosum, & adversus hereditatem jacentem, quamvis delatam pupillo extraneo heredi; secus vero pupillo suo heredi, nisi quatenus locupletior factus fuisset.

16 Hereditas non jacet, cum pupillo suo ha-

redi defertur.

17 Hereditas habet dominum pupillum ipso jure, quando suo heredi defertur.

18 Negotia gesta nomine hereditatis pupillo suo heredi delata, nomine pupilli gesta censentur, & obligatio ipsum pupillum tangit.

19 Libellus in actione directa negotiorum gestorum.

20 Libellus in actione contraria negotiorum gestorum.

§. QUARTUS.

DE ACTIONE NEGOTIORUM GESTORUM.

2. Actio negotiorum gestorum bonæ fidei est: (a) 2. pro cuius cognitione constituendum est, quod quatuor modis dicitur negotium alienum geri, ut notat Glossa: (b) 3. quæ actio duplex est, directa, scilicet, & contraria: (c) 4. directa enim competit adversus eum, qui sponte negotia absentis gessit, ad hoc ut rationem suæ administrationis reddat, & ratione reddita condemnetur in id, quod non, ut oportuit, gessit, & in id, quod ex tali gestione retinet, (d) vel ut solvat usuras pecuniæ, quæ, demptis necessariis sumptibus, superest: (e) 5. potestque actio ista intentari, statim cepta administratione, antea quam finiatur, ut docet Bartolus: (f) 6. daturque hæc actio directa, nedum domino, cuius negotia gesta sunt, sed etiam cuilibet, cui negotia ista iudicio experiri. (g)

7. Et ad hoc ut competat, requiritur absentia, vel ignorantia ejus, cuius negotia gesta sunt: (h) 8. alioquin, si dominus præsens esset, & taceret, mandatum induceretur: (i) 9. & quando mandatum interveniret, actio negotiorum gestorum cessat. (j)

10. Secundo requiritur, quod actor in libello concludat, quod iudex reum condemnet, ad reddendam sibi rationem administrationis, & ad damna, & interesse, si culpa, vel dolo negotium minus bene gestum fuerit: (k) 11. nam negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, & de levi, (l) quinimo de levissima tenetur,

(a) Ut probatur in dict. §. Actionum.

(b) In leg. Si pupilli, §. Item queritur in fin. verb. Ipso gesto, ff. de Neg. gest. quam explicat Bartol. ibi, & Jass. n. 172. & Mifing. n. 29. in dict. §. Actionum, & Brisson. lib. 7. de Verb. signific. verb. Gere.

(c) Ut probatur in §. 1. Infit. de Oblig. que ex quasi contract. & in leg. 2. ff. de Neg. gest.

(d) Juxta text. in leg. 2. ff. de Neg. gest.

(e) Ut in leg. Qui aliena in princip. ff. de Neg. gest.

(f) In leg. Nam & servus, §. Qui negotia, ff. de Neg. gest. & in leg. Non quasi, §. Hanc stipulationem, ff. Rem pup. Jav. for.

(g) Ut probatur in leg. Actio, ff. de Neg. gest.

(h) Juxta text. in §. 1. Infit. de Oblig. que ex quasi contract. & in leg. 2. ff. de Neg. gest.

(i) Ut probat text. in leg. Si remmuerandi, §. Si passus, & in leg. Qui patitur, ff. Mandat.

(j) Per text. in §. 1. Infit. de Oblig. que ex quasi contract.

(k) Ut docet Bart. in leg. Sed en utro, §. 1. ff. de Neg. gestis.

(l) Secundum gloss. in §. 1. verb. Ad exactissimum, Infit. de Oblig. que ex quasi contract.

tur, quando alius diligentior vellet administrationem suscipere; (m) 12. à levi tamen, & levisima culpa excusaret sinceritas affectionis, & imminens rei necessitas. (n)

13. At vero actio contraria *negotiorum gestorum* datur gestori adversus dominum, & eum, cujus negotia utiliter gessit, ad sibi præstandum id, quod necessarium, vel utiliter in rebus gestis impendit, (o) & etiam, ad hoc ut liberetur ab obligatione pro domino negotiorum suscepta, & indemnitas rerum gestarum sibi præstetur. (p) 14. sufficitque, negotium à principio utiliter ceptum esse, licet prospere eventus non fuerit secutus: (q) 15. daturque prædicta actio adversus furiosum, (r) & etiam adversus hereditatem jacentem, quamvis delata esset pupillo: (s) quod intelligi debet, quando hereditas delata esset pupillo extraneo heredi, quia tunc censetur jacens, & *jure ordinario* gestor agit adversus eam: sufficitque, negotium utiliter ceptum fuisse, licet ex post facto nulla utilitas secuta fuisset; ceterum, si hereditas delata esset pupillo suo heredi, non conveniret actione negotiorum gestorum *jure ordinario*, sed quatenus locupletior facta fuisset: (t) 16. & est ratio, quia hoc casu hereditas non jacet, ut firmat Glossa: (u) 17. & ita, hereditas habet dominum pupillum *ipso jure*, 18. & negotia pupilli gesta censentur, obligatioque ipsum pupillum tangere videtur: (x) ac ideo hereditas jacens delata pupillo suo heredi, hac actione conveniri debet, quatenus factus fuerit locupletior. (y) Et libellus in hac actione directa, & contraria concipiendus erit forma sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE DIRECTA *negotiorum gestorum.*

Ilustre Señor.

19. Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que estando yo ausente de esta Ciudad, el dicho adverso de su propia voluntad, sin mandamiento ni poder mio, se entrometió à entender en mi hacienda, y à grangearla, y administrarla, cogiendo y cobrando los frutos y

rentas de ella, y encerrò el pan y vino, que se cogio en estos dos años proximos passados, y lo vendió, è hizo de ello lo que por bien tuvo: por lo qual es obligado à darme cuenta con pago, así de lo que administró, como de lo que por su culpa dexò de administrar; pues ya que se entrometiera en la administracion de la dicha hacienda, la havia de administrar toda ella; y si èl no se entrometiera, huviera otro que la administrara: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la parte que basta, del dicho adverso me haga justicia, y le condene à que me de cuenta con pago de todo el tiempo, que entendió en la cobranza, y administracion de la dicha mi hacienda, que fueron los dichos dos años: y así mismo le condene à que por quanto por su culpa dexò de labrar tal huerta, y tal viña, tal año, y por ello recibieron daño y dextrimento, en quantia de tantos mil maravedis, me pague el dicho daño, y lo demás que por su culpa quedò por arrendar y labrar, pagandome la renta de todo ello, que estimo en tantos ducados, salvo la judicial tasacion de Vmd. sobre que pido justicia, &c.

LIBELLUS IN ACTIONE CONTRARIA *negotiorum gestorum.*

Ilustre Señor.

20. Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que estando yo el dicho adverso ausente de esta Ciudad, por le hacer bien y buena obra, y porque su hacienda no se le perdiessè, yo entendí en la administracion de ella, y se la beneficié, y arrendé, y reparé de muchas cosas que tenia necesidad, sin las cuales no rentara cosa alguna: y en los dichos reparos gaste de mi hacienda mas de ducientos ducados, como parezco averiguadas las cuentas, los cuales està obligado à me pagar el dicho adverso, por se haver gastado en provecho de su hacienda: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la

(m) Ut probat text. in leg. *Si negotia*, & in leg. *Si pupilli*, §. *Videamus*, ff. de Neg. gest.

(n) Juxta text. in leg. 3. §. *Interdum*, ff. de Neg. gest.

(o) Ut probatur in leg. *Ex duobus* in princ. & in leg. *Quæ utiliter* in princ. ff. de Neg. gest.

(p) Juxta text. in leg. *Si quis mandato*, ff. de Neg. gest. & in leg. 2. Cod. de *Senect. que sine certa gravitas*.

(q) Ut probatur in leg. *Sed an ultro*, §. 1. ff. de Neg. gest.

(r) Ut in leg. 3. verbi. *Ei qui furiosus*, ff. de Neg. gest.

(s) Ut in leg. *Nam & Servius*, §. 1. ff. de Neg. gest.

(t) Juxta text. in leg. 2. Cod. de Neg. gest.

(u) In leg. *Cum hereditas*, verb. *Successeritis*, Cod. Depositi. & notat Jass. in leg. *In suis*, n. 10. ff. de Liber. & post. & Gozadinus in leg. *Qui se patris*, n. 64. Cod. *Unde lib.*

(x) Argum. text. in leg. *Quæ utiliter*, §. fin. ff. de Neg. gest. & eorum, que tradit Bartol. receptus in leg. *Necessarius* in princ. ff. de *Acquir. heredit.*

(y) Ut in dict. leg. 1.

parte que baste, del dicho adverso me haga justicia, y le condene à que me de, y pague los dichos ducientos ducados, que en la administracion, y reparos de la dicha su hacienda gaste: sobre que pido justicia, &c.

EX §. QUINTO.

SUMMARIA.

- 1 Actio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bona fidei.
- 2 Actio directa mandati cui, & adversus quem competat, & ad quid datur.
- 3 Actio mandati contraria cui, & adversus quem, & ad quid datur.
- 4 Actio contraria mandati ut competat, requiritur, quod mandatum fuerit gratuitum.
- 5 Actio mandati in quo differat ab actione negotiorum gestorum.
- 6 Libellus in actione directa mandati.
- 7 Libellus in actione contraria mandati.

§. QUINTUS.

DE ACTIONE MANDATI.

- 1 Actio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bona fidei: (a)
- 2 directa datur mandatori, & ejus heredi adversus eum, qui mandatum suscepit, & non explevit, (b) vel illud explevit dolose, & negligenter cum damno mandantis, (c) vel excessit fines mandati: (d) daturque mandatori, ad hoc ut mandatarius restituat, quicquid ad eum ex mandato pervenit, si res tradita sibi fuit, aliàs cedat actionem, quam habet ad perfequendam rem; (e) si vero mandatarius negligens fuerit, restituat id, quod mandatoris interfit. (f)
3. Contraria autem actio mandati datur mandatario, ejusque heredi adversus mandantem, & ejus heredem, ad hoc ut, impleto mandato, restituat omnes impensas, quas necessarium, & utiliter mandatarius fecerit: (g) quod procedit, etiam si infeliciter negotium successerit absque sua culpa: (h) 4. requiriturque, ad hoc ut hæc actio mandati competat,

quod mandatum fuerit gratuitum; (i) 5. & differat ista actio ab actione *negotiorum gestorum* in eo, quod illa sponte suscipitur, domino ignorante; hæc vero non suscipitur, nisi jussus, vel rogatus domini præcesserit. Et libellus in hac actione erit formandus modo sequenti.

LIBELLUS IN ACTIONE DIRECTA *mandati.*

Ilustre Señor.

6. Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que yo rogué al dicho Fulano, que me comprasse tal heredad, que há por linderos tales, por precio de dos mil ducados: y así mismo me comprasse tal viña à tal parte, que há tales linderos, y hace tantas alanzadas, por precio de quinientos ducados, y le di y entregué el dinero, para lo uno y lo otro, y èl de mi lo recibió, y quedò conmigo de comprar la dicha heredad, y viña; y es así, que èl comprò para sí la dicha heredad, y la tiene y posee, y la viña por su culpa la dexò de comprar, y se vendió à otro, del qual no se puede haber: y por no la haver comprado, se me ha seguido de daño, è interese, mas de ducientos ducados, por confinar la dicha viña con otra mia, y tener gran necesidad de ella, para la incorporar en la mia: por lo qual està obligado à me dar y entregar la dicha heredad, y à pagarme los dichos ducientos ducados; que se me han recrecido de daños, è intereses, en no me haver comprado la dicha viña: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, del dicho adverso me haga justicia, y por su sentencia le condene, à que me de y entregue la dicha heredad, con mas los frutos, que ha rentado, y podido rentar, y que rentare hasta la real entrega, que estimo en ducientos ducados cada un año, y así mismo à que me de y pague los dichos ducientos ducados de daño, è interese, que se me han recrecido, de no me haver comprado la dicha viña: sobre que pido justicia, &c.

LI.

(a) Juxta text. & ibi Angel. Jass. & alios in §. *Actio*, Infit. de *Actio.*

(b) Ut in leg. *Si mandavero*, §. fin. & in leg. *Inter causas*, §. *Qui suscepit*, ff. *Mandat.*

(c) Ut in leg. *Prætoræ*, & in leg. *Si procuratorem*, §. 1. ff. *Mandat.*

(d) Ut in leg. *Diligenter*, ff. *Mandat.* & in §. *Is qui*, Infit. de *Mandat.* & in cap. *Cum dilecta*, de *Rescriptis*. notat Jass. in leg. *Si procurator*, col. 1. Cod. de *Proc. & Alciat.* in leg.

fin. Cod. de Neg. gest.

(e) Ut in leg. *Si procuratorem*, §. *Dolo*, ff. *Mandat.*

(f) Juxta text. in dict. leg. *Si procuratorem*, §. 1.

(g) Juxta text. in leg. *Item quod*, §. *Item Labor*, & in leg. *Si vero non remunerandi*, §. fin. ff. *Mandat.*

(h) Ut in leg. *Qui mutuum*, §. fin. ff. *Mandat.*

(i) Juxta text. in §. *In summa*, Infit. *Mandat.* & in leg. 1. ff. *Mandat.* & in leg. 2. tit. 3. Part. 5.

LIBELLUS IN ACTIONE CONTRARIA mandati.

Ilustre Señor.

7. Yo, Fulano, parezco ante Vmd. y pongo demanda à Fulano, y digo: que el dicho adverfo me rogò, que fuesse à la Ciudad de Plasencia, y le comprasse quinientos carneros añejos, à precio de à dos ducados cada uno, è yo lo hice así, que fui à la dicha Ciudad de Plasencia, y compré los dichos quinientos carneros, y los traxe à esta Ciudad de Salamanca, y se los entreguè, y el de ellos fe contentò, y en ir à hacer la dicha compra me detuve quince dias, y gastè en costas del camino, y en Pastores, y en otros gastos necessarios quarenta ducados, que puse de mi casa, y demàs de los dichos gastos, puse de mi bolsa ducientos ducados, para acabar de pagar los dichos carneros, lo qual todo es obligado de me dar y pagar el dicho adverfo; y aunque por mi ha sido requerido que lo haga, no lo ha querido hacer sin pleyto: por que pido à Vmd. que habida mi relacion por verdadera, en quanto baste, del dicho adverfo me haga justicia, y le condene à que me de, y pague los dichos quarenta ducados, que hice de gastos, con mas los ducientos ducados que puse de mi casa, para acabar de pagar los dichos carneros, sobre que pido justicia, &c.

EX §. SEXTO.

SUMMARI.

- 1 Actio depositi est bone fidei.
2 Depositum est, quando quis rem suam alteri causa custodiae dat, quo casu recipiens tenetur eam restituere ex actione depositi.
3 Depositum aliud est iudiciale, aliud extrajudiciale.
4 Depositum iudiciale dicitur, quando res, de qua est controversia, deponitur, ubi iudex statuit.
5 Depositarius à iudice electus semper praesumitur idoneus.
6 Depositarius electus à iudice, si postmodum idoneus non fuerit repertus, iudex tenebitur ad interesse parti laesae, nisi à principio idoneum elegit, vel probationem sua idoneitatis recepit.
7 Depositum extrajudiciale dicitur quando absque controversia quis causa custodiae deponit rem suam penes aliquem.

- 8 Depositum extrajudiciale aliud est voluntarium, & aliud necessarium.
9 Depositum voluntarium dicitur, quando quis ex sua voluntate deponit rem custodiendam penes aliquem; & tunc depositarius tenetur ad simplum.
10 Depositarius negans, rem penes se depositam fuisse, efficitur infamis, secuta sententia iudicis.
11 Compensatio non admittitur à depositario.
12 Depositum necessarium dicitur, quando urgente necessitate, veluti incendii, naufragii, tumultus, vel ruinae, quis depositum rem suam penes aliquem, ut periculum imminens evitaret.
13 Actio depositi competit in duplum adversus negantem depositum necessarium.
14 Depositarius tenetur de dolo, & lata culpa.
15 Depositarius non tenetur de levi, vel levissima culpa, vel casu fortuito, exceptis quibusdam casibus.
16 Actio depositi alia est directa, & alia contraria.
17 Actio depositi directa cui, & adversus quem, & ad quid detur, & quando sit rei, & pena persecutoria.
18 Actio depositi rei persecutoria est perpetua, pena vero persecutoria est annalis.
19 Juratur in litem in actione directa depositi.
20 Actio depositi contraria cui, & adversus quem, & ad quid competat.
21 Actio depositi contraria ut competat, qua requirantur.
22 Actione depositi contraria non agitur, nisi expressè res causa custodiae sit data, & recepta à depositario tacite, vel expressè consentiente.
23 Deponente hospite apud nautam, cauponem, vel stabularium arcam fardelam, vel aliam rem ligatam, si postmodum illegata reddat, tenebitur stationarius actione depositi contraria, & stabitur juramento hospitis super rebus contentis in fardelo.
24 Actio depositi contraria ut competat, requiritur quod gratis rem recipiat depositarius, quia alias erit contractus innominatus, vel locationis.
25 Depositum proprie non cadit in rebus immobilibus.
26 Depositum de Jure Communi habet executionem paratam, quando per instrumentum publicum de deposito constat.
27 Testium receptio non est admittenda ante litem contestatam.
28 Instrumentum omne publicum, attentu

ju

Jure Regio, habet executionem paratam.

- 29 Depositum confitens in instrumento publico potest conveniri via executiva, licet tale instrumentum non habeat clausulam guarantee: & idem erit in scriptura privata à parte recognita.
30 Scriptura privata habet vim publici instrumenti, si recognita sit à parte in iudicio.
31 Scriptura privata cum subscriptione trium testium, habet vim publici instrumenti, non tamen potest executioni mandari, si negata sit à debitore, licet à testibus sit recognita: facit tamen plenam probationem.
32 Libellus in actione depositi voluntarii, & necessarii.

§. SEXTUS.

DE ACTIONE DEPOSITI.

- 1 Actio depositi etiam bone fidei est: (a) 2. pro cuius cognitione erit constituendum, quod depositum est, quando quis rem suam alteri causa custodiae dat: quo casu recipiens tenetur eam restituere ex actione depositi. (b)
3. Rursus constituendum est, quod depositum aliud est iudiciale, & aliud extrajudiciale: 4. Iudiciale dicitur, quando res, de qua est controversia, deponitur, ubi iudex statuit, (c) 5. & tunc iudex eligere debet depositarium & à iudice electus semper praesumitur idoneus: (d) 6. qui depositarius, si postmodum idoneus non fuerit repertus, iudex tenebitur ad interesse parti laesae, (e) à qua obligatione iudex liberabitur, quando à principio idoneum depositarium elegit, vel probationem sua idoneitatis recepit, secundum Aviles. (f) 7. Extrajudiciale depositum est, quando absque con

(a) Ut constat ex §. Aliorum, Instit. de Action.
(b) Juxta text. in leg. 1. & tot. tit. ff. de Cod. Deposit. & in cap. 1. & 2. Extra de Depositi. & in §. Præterea, Instit. Quib. mod. re. contrab. oblig. & in leg. 1. & tot. tit. 3. Part. 5. & notat Ant. Gorn. 2. tom. Variar. cap. 7. n. 2. & Brilon. lib. 4. de Verbor. signific. verb. Depositum.
(c) Ut in leg. Senatus in fin. ff. de Offic. pref. & in leg. Si fideiuss. §. ult. ff. Qui fideiuss. cogant. & in leg. 1. §. pen. ff. de Liber. exhib. & tradit Brilon. ubi supra.
(d) Juxta text. in leg. Si soluturus, ff. de Solutioib.
(e) Secundum Bart. in dict. leg. Si soluturus, Bald. in leg. Acceptans, Cod. de Usuris, & Avil. in cap. Prætorum, cap. 10. in gloss. verb. Fiabile, n. 1.
(f) Plures alios DD. referentem, ubi supra. n. 2.
(g) Arg. text. in leg. Ita autem in princ. ff. de Administr. tutor. & in leg. Debitor. ff. de Neg. gesti. & tradunt Bart. & Bald. ubi supra. & Aviles. in dict. cap. 10. in gloss. verb. No obare, n. 2.
(h) Ut probatur in leg. 1. §. Si prædo, & in leg. Quod servus, ff. Deposit.
(i) Ut probatur in leg. Qui depositum, Cod. Deposit.

troverfia quis causa custodiae deponit rem suam penes aliquem: & tunc ipse depositarius eligere poterit. (g)
8. Præterea constituendum est, quod depositum extrajudiciale aliud voluntarium, & aliud necessarium est. 9. Voluntarium dicitur, quando ex sua voluntate quis deponit rem custodiendam penes aliquem: & tunc depositarius tenetur ad simplum, id est, ad rei restitutionem, quo casu statim res restitui debet, etiam si à prædone, servo, filio, vel simili persona deposita sit: (h) 10. & si rem penes se depositam fuisse negaverit depositarius, infamis efficitur, secuta sententia iudicis: (i) 11. nec tunc admittitur compensatio à depositario opposita. (j) 12. Necessarium depositum est, quando urgente necessitate, veluti incendii, naufragii, tumultus, vel ruinae, quis depositum rem suam penes aliquem, ut imminens periculum evitaret: 13. quo casu adversus depositarium negantem, penes se rem depositam fuisse, actio depositi à Præatore inventa datur in duplum. (k)
14. Insuper constituendum est, quod depositarius solummodo tenetur de dolo, ut probatur in leg. Si ut certo, §. Nunc evidendum, ff. Commodati, (l) & in §. Præterea, Instit. Quib. modis re. contrab. oblig. de lata culpa etiam tenetur, (m) quia lata culpa dolo comparatur: (n) nec obstat quod, in prædictis iuribus dicitur, depositarium solummodo, vel duntaxat de dolo teneri: nam responderetur, quod illa dictiones taxativæ non excludunt similes casus, secundum Glossam: (o) 15. non tamen depositarius tenetur de levi, levissima, vel casu fortuito: (p) bene verum est, quod in aliquibus casibus depositarius de levi culpa, & casibus fortuitis tenetur, quos congerit Glossa. (q)

(a) Ut probatur in leg. pen. Cod. Deposit. & in leg. fin. & ibi Bart. Cod. de compensat. & in cap. 2. §. fin. de Depositi. & in §. In bone fidei, Instit. de Action. & ibi Jass. n. 33. & Greg. Lup. in leg. 1. §. tit. 3. Part. 5. in gloss. 5.
(b) Juxta text. in leg. 1. §. 1. ff. Deposit. & in §. Rei persecutenda, & in §. In duplum, & §. Sed fuit, Instit. de Act. & in leg. 8. tit. 3. Part. 5. & eorum quatuor casuum rationem reddit Miting. in dict. §. Rei persecutenda, n. 39. Duaren. lib. 1. Dilputat. cap. 11. & Bencial. in dict. §. Actionum, n. 492.
(c) Et in leg. 5. §. Si vestimenta, ff. Deposit. & in leg. Contractus 24. ff. de Reg. jur.
(d) Ut in leg. 1. Cod. Deposit. & firmat gloss. in dict. §. Præterea, verb. Dolo.
(e) Juxta text. in leg. Quod Servus, ff. Deposit.
(f) In leg. Ob as alienum, Cod. de Præd. minor.
(g) Ut ex prædictis iuribus notant omnes ibi, præsertim Cagn. & Dec. n. 1. in dict. leg. Contractus.
(h) In dict. §. Præterea, verb. Dolo, & gloss. in leg. 1. §. Sappi, ff. Deposit. Panorm. n. 3. & alii in cap. 2. de Deposit. & est lex 3. & 4. tit. 3. Part. 5.